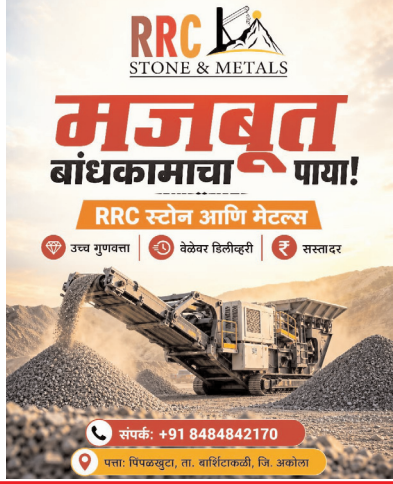

गद्दार गेले सासरी, तिकडे गाढवाचं जिणं जगा ! उद्धव ठाकरेंचा यवतमाळमध्ये जळजळीत प्रहार

तर ‘तो’ खासदार 50 कोटीला विकला गेला, संजय राऊतांचा खळबळजनक आरोप !

राहुल वासनिक २७ जून

यवतमाळ: ’आम्ही ज्याला रक्ताचं पाणी करून खासदार बनवलं, ज्याला मतदारांनी मशालीवर विश्वास ठेवून निवडून दिलं, त्या गद्दाराने जनतेच्या पाठीत खंजीर खुपसला. मुलीच्या लग्नाची सोयरीक जुळवायची आहे असं खोटं

सांगून हा गद्दार खासदार थेट गद्दारांच्या लांडग्यांच्या कळपात जाऊन सामील झाला! इकडे वाघासारखं जगत होता, आता तिकडे जाऊन गाढवासारखं ओझं वाहत गाढवाचं जिणं जगा!’ अशा अत्यंत तिखट आणि आक्रमक शब्दांत शिवसेना पक्षप्रमुख उद्धव ठाकरे यांनी नुकतेच पक्षांतर केलेल्या

यवतमाळ-वाशिमच्या बंडखोर खासदाराचा (संजय देशमुख) समाचार घेतला.

यवतमाळ येथील कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या आवारात आयोजित ’निष्ठेची वड्डामूट’ कार्यकर्ता मेळाव्यात उद्धव ठाकरे आणि खासदार संजय राऊत यांची तोफ भाजप आणि भिंदे गटावर

धडकली. खासदार संजय राऊत यांनी नेहमीच्या आक्रमक शैलीत बंडखोरांचे वाभाडे काढले. राऊत म्हणाले, ’ही कृषी उत्पन्न बाजार समिती आहे. इथे शेतकऱ्यांचा माल विकला जातो. पण १५ दिवसांपूर्वी इथे एक ५० कोटीचा माल आला आणि थेट विकला गेला! ज्याला बाजारात ५०० रुपये कोणी दिले

नसते, त्याला उद्धव ठाकरेंनी खांद्यावर भगवी शाल टाकून खासदार केलं म्हणून त्याची किंमत ५० कोटी झाली. पण लक्षात ठेवा, उद्याच्या निवडणुकीत त्याची किंमत ५ रुपयेही उरणार नाही!’ राऊत यांनी पुढे अत्यंत तीव्र शब्दांत सुनावले की, ’एकनिष्ठ राहण्यासाठी आई नेक आणि बाप एक असावा लागतो!

आम्ही बाळासाहेबांचे कडूर शिवसैनिक आहोत. खासदाराच्या गद्दारीचा दुखवटा पाळत बसू नका; त्याचं दहावं-बारावं घाला आणि पुढच्या कामाला लागा. या गद्दारांना छाताडावर पाय देऊन गाडल्याशिवाय शिवसैनिक शांत बसणार नाही.या जाहीर सभेसाठी ठाकरे गटाचे युवा नेते आदित्य

’भाजप म्हणजे ’पाकिस्तान जनता पक्ष’ होतोय की काय ?

उद्धव ठाकरे उद्धव ठाकरे यांनी आपल्या भाषणात जनतेची जाहीर माफी मागितली. ’माझ्या सांगण्यावरून तुम्ही एका बुजगावण्याला निवडून दिलं, त्याबद्दल मी यवतमाळच्या जनतेची माफी मागतो. यांनी मतदारांच्या विश्वासाला काळं फासलं आहे. भाजप आतारेशन कार्ड, आधार कार्ड पेक्षा पक्षाचं सदस्यत्व श्रेष्ठ मानत आहे. अशाच हुकूमशाही पद्धतीने वागले, तर हा भारतीय जनता पक्ष नाही, तर ’पाकिस्तान जनता पक्ष’ होतोय की काय, अशी भीती वाटायला लागली आहे,’ असा घणाघात ठाकरेंनी केला.

आईची खोटी शपथ

बंडखोर खासदाराने आधी आईची शपथ घेऊन ’ठाकरेंसोबतच राहणार’ असं सांगितलं होतं, ती विल्प सभेत ऐकवून ठाकरेंनी त्यांचा खोटा रडेपणा उघडा पाडला.

राजीनामा देऊन दाखवा

’हिंमत असेल तर खासदारकीचा राजीनामा द्या आणि मशालीच्या चिन्हाशिवाय पुन्हा जनतेसमोर उभे राहून दाखवा,’ असे थेट आव्हान संजय राऊतांनी दिले.

जनतेचा स्वाभिमान जागा

खासदार गेला तरी मूळ घडू असून यवतमाळचा निष्ठावान शिवसैनिक गद्दारांना धडा शिकवण्यासाठी सज्ज असल्याचा निर्धार स्थानिक नेत्यांनी व्यक्त केला.

अयोध्येतील चोरीनंतर भाजपमुक्त राम

’भाजपमुक्त राम’ आंदोलनाची घोषणाराम मंदिराच्या मुद्द्यावरून भाजपवर हल्ला करताना ठाकरे म्हणाले, ’राम मंदिराच्या दानपेटीतले पैसे आणि चांदीच्या विटा चोरणाऱ्यांसोबत हे गद्दार बूट चाटायला गेले आहेत. हा हिंदुत्वाचा घोर अपमान आहे. प्रभू श्रीरामाला या भोंदू हिंदूंच्या गराड्यातून सोडवण्यासाठी शिवसेना लवकरच संपूर्ण महाराष्ट्रात ’भाजपमुक्त राम’ आंदोलनाची पहिली ठिणगी टाकणार आहे!’ असा ठाम विश्वास उद्धव ठाकरे यांनी व्यक्त केला.

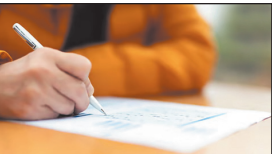
ठाकरे, खासदार संजय राऊत, अरविंद सावंत, विनायक राऊत आणि अनिल देसाई यांच्यासह पक्षाचे अनेक वरिष्ठ नेते यवतमाळात दाखल झाले आहेत.

जिल्ह्यातील विविध तालुक्यांतून शिवसैनिक मोठ्या संख्येने सभेसाठी आले असून कृषी उत्पन्न बाजार समिती परिसरात मोठी गर्दी केली आहे.

टीईटी परीक्षेचा पेपर ठाण्यात फुटला ?

प्रतिनिधी २७ जून

मुंबई: राज्यातील शिक्षक पात्रता परीक्षा (TET) पुन्हा एकदा पेपरफुटीच्या वादात अडकली आहे. ठाणे जिल्ह्यात उद्या होणाऱ्या टीईटी परीक्षेची प्रश्नपत्रिका आधीच बाहेर आल्याची माहिती पोलिसांना मिळाल्यानंतर मोठी कारवाई करण्यात आली. या पार्श्वभूमीवर उद्या होणारी परीक्षा स्थगित करण्यात आली. मिळालेल्या माहितीनुसार, परीक्षेच्या आदल्या दिवशीच काही जण पैसे घेऊन प्रश्नपत्रिका वाटत असल्याची माहिती पोलिसांना मिळाली होती. त्यानंतर पोलिसांनी सापळा रचून कारवाई केली. या कारवाईदरम्यान प्रश्नपत्रिका जप्त करण्यात आल्याचा दावा केला जात असून, काही संशयितांना पोलिसांनी ताब्यात घेतले आहे. या घटनेची माहिती तातडीने शिक्षण विभागाला देण्यात आली. त्यानंतर विद्यार्थ्यांचे नुकसान टाळण्यासाठी

TET रद्द

परीक्षा स्थगित करण्याचा निर्णय घेण्यात आल्याचे सांगितले जात आहे.

सध्या शिक्षण विभागाकडून अधिकृत परिपत्रक जारी होण्याची प्रतीक्षा आहे. मात्र पेपरफुटीची माहिती प्राथमिक स्तरावर निश्चित झाल्यामुळे परीक्षा पुढे ढकलण्याचा निर्णय घेण्यात आल्याचे सूत्रांचे म्हणणे आहे. नवीन परीक्षा कधी घेतली जाणार, याबाबतचा निर्णय नंतर जाहीर केला जाईल. या प्रकरणात पोलिसांनी काही जणांना ताब्यात घेतले आहे. हे संशयित नेमके कोण आहेत, त्यांचा कोचिंग क्लास किंवा इतर कोणत्याही

शैक्षणिक संस्थांशी संबंध आहे का, प्रश्नपत्रिका त्यांच्यापर्यंत कशी पोहोचली, याचा तपास सुरू आहे. पेपरफुटीचे संपूर्ण रॅकेट उघड करण्यासाठी पोलिसांकडून सखोल चौकशी केली जात असून, या प्रकरणात आणखी अटक होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. या परीक्षेची अनेक विद्यार्थ्यांनी महिनोन्महिने तयारी केली होती. परीक्षेच्या अवघ्या काही तास आधी ती स्थगित झाल्याने विद्यार्थ्यांमध्ये मोठी निराशा पसरली आहे. आता नव्या तारखेची परीक्षा त्यांना करावी लागणार आहे. मागील काही वर्षांत विविध स्पर्धा परीक्षा आणि भरती परीक्षांमध्ये पेपरफुटीच्या अनेक घटना समोर आल्या आहेत. त्यामुळे परीक्षा व्यवस्थेवर सातत्याने प्रश्नचिन्ह उपस्थित होत आहे. टीईटीसारख्या महत्वाच्या परीक्षेत पुन्हा एकदा अशी घटना घडल्याने परीक्षा प्रक्रियेच्या सुरक्षिततेबाबत गंभीर चिंता व्यक्त केली जात आहे.

प्रतिनिधी २७ जून

पुणे : पुण्यातील बहुचर्चित केतन अग्रवाल हत्या प्रकरणाला आता न्यायालयीन लढाईच्या पातळीवर एक वेगळे वळण मिळाले आहे. या प्रकरणातील मुख्य संशयित आरोपी सिया

गोयल हिच्याविरुद्ध पोलिसांकडे कोणताही स्वतंत्र प्रत्यक्षदर्शी किंवा ठोस पुरावा उपलब्ध नसल्याचा मोठा दावा बचाव पक्षाने केला असल्याची माहिती समोर आली आहे.

केतन अग्रवाल यांच्या कुटुंबाला न्याय मिळवून देण्यासाठी त्यांचे वडील विशाल

अग्रवाल यांनी महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांची भेट घेतली. अग्रवाल कुटुंबाने मुख्यमंत्र्यांकडे या प्रकरणात वरिष्ठ वकिलाची नियुक्ती करण्याची मागणी केली होती.

कुटुंबाच्या या विनंतीची दखल घेत, देशातील ज्येष्ठ विधीज्ञ अॅड. उज्ज्वल

निकम यांनी या प्रकरणात ’विशेष सरकारी वकील’ म्हणून काम पाहण्यास मान्यता दिली आहे. हत्याप्रकरणातील कोणताही दुवा किंवा बाब दुर्लक्षित राहू नये, यासाठी पोलिस सर्व अंगांनी तपास करत आहेत. याच अनुषंगाने संबंधित सर्व व्यक्तींची सखोल चौकशी करण्यात येत आहे.

मध्य रेल्वेवर प्रवास होणार गारेगार!

प्रतिनिधी २७ जून

मुंबई: दोन महिन्यांपासून मध्य रेल्वेच्या ताप्यात उभी असलेली वातानुकूलित लोकल आता लवकरच प्रवासी सेवेत दाखल होणार आहे. छत्रपती शिवाजी महाराज टर्मिनस ते कल्याणदरम्यान १२ फेऱ्यांद्वारे ही लोकल प्रवाशांसाठी उपलब्ध होणार आहे. सध्या धावत असलेल्या सर्वसाधारण लोकल फेऱ्या रद्द करून त्या जागी एसी

लोकल फेऱ्या सुरू करण्यात येणार आहेत.

दरवाजा बंद एसी लोकलमुळे धावत्या लोकलमधून पडण्याच्या घटनांना पूर्णापणे आवळा घालणे शक्य आहे. यामुळे मुंबई उपनगरी रेल्वेच्या ताप्यात अधिकाधिक एसी लोकल चालवण्याचे रेल्वे प्रशासनाचे नियोजन आहे. महाराष्ट्र दिनाच्या मुहूर्तावर अर्थात १ मे रोजी हार्बर मार्गावर १४ एसी फेऱ्या सुरू करण्यात आल्या होत्या.

मुंबई विमानतळावर सोन्याच्या आंतरराष्ट्रीय तस्करीचा पर्दाफाश

◆ महिला कर्मचाऱ्यासह १ जणांना DRI कडून अटक, २३ कोटींची मालमत्ता जप्त!

प्रतिनिधी २७ जून

मुंबई: परदेशी सोन्याच्या तस्करीविरुद्धच्या एका मोठ्या कारवाईत, महसूल गुप्तचर संचालनालयाने (उच्च) मुंबई विमानतळावर तस्करी करणाऱ्या टोळीतील नऊ सदस्यांना अटक केली आहे. अटक करण्यात आलेल्यांमध्ये विमानतळावर कार्यरत असलेल्या एका महिला कर्मचाऱ्याचाही समावेश आहे. डीआरआयने मुंबई विमानतळावरून चालणाऱ्या या संघटित सोन्याच्या तस्करीच्या टोळीचा पर्दाफाश केला. तपासदरम्यान, अधिकाऱ्यांना असे ठिकाणही सापडले जिथे तस्करी केलेले परदेशी सोने वितळवले जात होते.

डीआरआयच्या निवेदनानुसार, या संपूर्ण तस्करीच्या जाळ्याशी संबंधित नऊ जणांना अटक करण्यात आली आहे. यामध्ये विमानतळावरील महिला कर्मचारी, तिला सूचना देणारी व्यक्ती, तीन मध्यस्थ, सोने वितळवण्याच्या युनिटचा चालक आणि वितळवण्याच्या प्रक्रियेत सहभागी असलेल्या इतर तिघांचा समावेश आहे. डीआरआयने म्हटले आहे की, हे प्रकरण दर्शवते की सोन्याच्या तस्करीच्या टोळ्या पूर्वीपेक्षा अधिक संघटित

आणि धूर्त झाल्या आहेत. त्या विमानतळावर काम करणाऱ्या व्यक्तींची मदत घेतात आणि बहु-स्तरीय जाळ्याद्वारे काम करून तपास यंत्रणांना चकवा देण्याचा प्रयत्न करतात. बंगळुरूमध्ये एका वेगळ्या कारवाईत, डीआरआयने १.८ किलो २४-कॅरेट सोन्याची पेस्ट जप्त केली, जी एका आंतरराष्ट्रीय प्रवाशाच्या कपड्यांच्या अनेक थरांमध्ये लपवून ठेवण्यात आली होती. त्यानंतर, आरोपीच्या निवासस्थानाची झडती घेतली असता सुमारे १.५ किलो सोन्याचे दागिने, ४५ किलो चांदी आणि भारतीय व परदेशी चलन सापडले. संबंधित व्यक्तीलाही अटक करण्यात आली. या आठवड्याच्या सुरुवातीला, डीआरआयने हैदराबाद, काकतिगत, विशाखापट्टणम, गुवाहाटी आणि पेट्रापोल (पश्चिम बंगाल) येथील विमानतळ, रेल्वे स्थानके आणि सीमाशुल्क तपासणी नाक्यांवर

अनेक कारवाया केल्या. या कारवायांदरम्यान एकूण ६ किलो तस्करीचे परदेशी सोने जप्त करण्यात आले आणि पाच जणांना अटक करण्यात आली. डीआरआयच्या मते, या सर्व कारवायांमध्ये एकूण सुमारे १५ किलो सोने, ४५ किलो चांदी आणि सुमारे २३ कोटी रुपये किमतीची मालमत्ता जप्त करण्यात आली असून एकूण १५ जणांना अटक करण्यात आली आहे. यापूर्वी, २० मे रोजी डीआरआय (मुंबई) ने ’ऑपरेशन गोल्डन ड्रॉप’ अंतर्गत छत्रपती शिवाजी महाराज आंतरराष्ट्रीय विमानतळावरून चालणाऱ्या सोन्याच्या तस्करीच्या एका मोठ्या टोळीचा पर्दाफाश केला होता. डीआरआयच्या म्हणण्यानुसार, विशिष्ट माहितीच्या आधारे कारवाई करत अधिकाऱ्यांनी सुमारे ४.८ कोटी रुपये किमतीचे ३ किलो परदेशी सोने जप्त केले आणि एका आरोपीला अटक केली.

चंपत राय यांचा राजीनामा... !

प्रतिनिधी २७ जून

अयोध्या: श्रीराम जन्मभूमी तीर्थक्षेत्राचे महासचिव चंपत राय आणि विश्वस्त डॉ. अनिल मिश्रा यांनी दबावाखाली आपल्या पदाचा राजीनामा दिला. याची पटकथा ८ दिवसांपूर्वी हरिद्वारमध्ये लिहिली गेली. विश्व हिंदू परिषदेची १८ आणि १९ जून रोजी हरिद्वारमध्ये बैठक होती.

यात अयोध्येतून चंपत राय आणि गोपाल राव सहभागी झाले होते. सूत्रांनी दिलेल्या माहितीनुसार, राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे सरकार्यवाह दत्तात्रेय होसबाळे यांनी दोघांकडून राम मंदिरातील देणगी चोरीची माहिती घेतली. देणगीच्या हिशोबात हेराफेरी केल्याबद्दल दोघांनाही फटकारले होते. बैठकीनंतर चंपत राय यांच्यावरील दबाव

वाढू लागला. संघाचे मोठे पदाधिकारी त्यांच्यापासून दूर राहू लागले. ७ जून रोजी राम मंदिरातून देणगी चोरीचा प्रकार समोर आला होता. त्यानंतर १८ दिवसांनी ट्रस्टच्या ८ लोकांवर एफ आय आर दाखल झाली. यात ट्रस्टच्या मोठ्या चेहऱ्यांची नावे नव्हती. यावरून सोशल मीडियावर टीका होऊ लागली. विरोधी पक्षांचे लोक मोठ्या लोकांना वाचवण्यात आल्याची वक्तव्ये करू लागले. चंपत राय यांनी शुक्रवारी सकाळी पूजा-अर्चा केली. नंतर ते मणि रामदासजींच्या छावणीत पोहोचले. ट्रस्टी डॉ. अनिल मिश्रा यांनाही बोलावले. सकाळी ११ वाजता दोघांनी ट्रस्टचे अध्यक्ष महंत नृत्य गोपाल दास यांच्याकडे आपला राजीनामा सुपूर्द केला.

तर राजीनामा द्या अन् संघात जा !

विश्वास नांगरे पाटलांवर राज ठाकरेंचा घणाघात

प्रतिनिधी २७ जून

मुंबई: नागपूरचे नवनियुक्त पोलीस आयुक्त विश्वास नांगरे पाटील यांनी राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाच्या एका कार्यक्रमाला हजेरी लावत संघाची स्तुती केल्याने राज्यात मोठा वाद निर्माण झाला आहे. याप्रकरणी काँग्रेसने ’ऑल इंडिया सर्व्हिसेस कंडक्ट रल्स’चा (सेवा नियमांचा) दाखला देत आधीच तीव्र आक्षेप नोंदवला होता. आता या वादात महाराष्ट्र नवनिर्माण सेनेचे अध्यक्ष राज ठाकरे यांनी उडी घेतली असून, त्यांनी नांगरे पाटील यांच्यासह राज्याचे मुख्यमंत्री तथा गृहमंत्री असलेल्या फडणवीसांवरही सडकून टीका केली आहे. ’तुम्हाला संघाबद्दल

आपुलकी असेल तर सेवेचा राजीनामा द्या आणि संघात किंवा भाजपमध्ये सामील व्हा,’ असा थेट सल्ला राज ठाकरेंनी दिला आहे. राज ठाकरे यांनी विश्वास नांगरे पाटील यांच्या ’दुहेरी निष्ठे’वर कडक शब्दांत ताशेरे ओढले. ते म्हणाले, ’एक पोलीस अधिकारी म्हणून नांगरे पाटलांची निष्ठा फक्त आणि फक्त पोलीस दलाच्या कर्तव्याशी असायला हवी. पण त्यांना त्यांची संघाशी असलेली निष्ठा दाखवावीशी वाटत आहे. सध्या भरवली जाणारी हिंदू संमेलने अराजकीय असल्याचा देखावा केला जात असला, तरी त ा राजकीयच आहेत. ’ ’एका पोलीस अधिकाऱ्याने तिथे जाऊन संघाची तोंडभरून स्तुती करणे म्हणजे

निष्पक्षतेचे भान हरवणे आहे. तुम्हाला संघाबद्दल आपुलकी असेल, तर ती मनात ठेवा किंवा जाहीरपणे बोलायचं असेल तर सेवेचा राजीनामा द्या आणि संघात किंवा भाजपमध्ये सामील व्हा. सध्या तसंही मर्जीतल्या अधिकाऱ्यांसाठी ’पुनर्वसन हमी योजना’ सुरू आहेच, तुमचंही पुनर्वसन नक्की होईल.’ नांगरे पाटलांच्या वर्दीवरून राज ठाकरेंनी उपरोधिक टोला लगावला. ’नांगरे पाटील यांच्या वर्दीचा जो खाकी रंग आहे तो पोलीस दलाचा आहे, असा आमच्या सगळ्यांचा समज होता. पण तो रंग संघाच्या आधीच्या खाकी पॅटचा आहे, हे आताच कळलं,’ असा चिमटा त्यांनी काढला.

राज्यातील शेतकरी कर्जमुक्तीनंतरही थकीत कर्जाच्या दुष्टचक्रामध्ये अडकत असल्याचे दिसून येते. शेती क्षेत्रात आणि शेतकऱ्यांच्या जीवनात आमुलाग्र बदल घडवून शेतकऱ्यांची थकीत कर्जाच्या विळख्यातून कायमस्वरूपी सोडवणूक करण्यासाठी अल्पकालीन व दीर्घकालीन उपाययोजना करणाऱ्या आवश्यकता म्हणून यादृष्टीने शिफारशी करण्यासाठी मुख्यमंत्री यांचे प्रमुख आर्थिक सल्लागार तथा मुख्य कार्यकारी अधिकारी (मित्र) प्रविण परदेशी यांच्या अध्यक्षतेखाली उच्चाधिकार समिती गठीत केली होती.

या समितीने शेतकऱ्यांना कर्जमुक्तीची आवश्यकता, शेतकऱ्यांवर वारंवार कर्जमाफीची वेळ का येते? त्यांच्या उत्पन्नात स्वैर्य का निर्माण होत नाही? भविष्यात शेतकरी पुन्हा कर्जाच्या चक्रात अडकू नयेत, शेतकरी सक्षम व्हावा याबाबत अल्पकालीन आणि दीर्घकालीन अशा दोन्ही प्रकारच्या उपाययोजना सुचविलेल्या आहेत. मात्र तातडीचा दिलासा देण्यासाठी राज्य शासनाने ‘पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर शेतकरी कर्जमुक्ती योजना’ लागू करण्याचा

ऐतिहासिक निर्णय घेतला आहे.

यावेळी एक महत्त्वाचा बदल करण्यात आला आहे आणि तो म्हणजे पूर्वी दोन लाख रुपयांच्या मर्यादेपेक्षा थोडी जास्त रक्कम कर्ज असलेल्या शेतकऱ्यांना लाभ मिळत नव्हता, म्हणजे एकाद्या शेतकऱ्याचे दोन लाख दहा हजार कर्ज असेल तर तो शेतकरी अपात्र होता. आता मात्र अशा शेतकऱ्यांनी स्वतःचा हिस्सा भरल्यानंतर दोन लाख रुपयांपर्यंतची रक्कम शासन भरणार आहे. त्यामुळे शेतकऱ्यांना पुन्हा कर्ज मिळण्याचा मार्ग सुकर होणार आहे. तसेच यामध्ये जमीन धारणेची अट नाही. याशिवाय नियमित कर्जफेड करणाऱ्या शेतकऱ्यांना प्रोत्साहन देण्यासाठी ५० हजार रुपयांपर्यंत प्रोत्साहन लाभ देण्याची तरतूद करण्यात आली आहे. कर्जफेडीची शिस्त टिकवून ठेवण्यासाठी आणि प्रामाणिक

शेतकरी राज्याच्या ग्रामीण अर्थव्यवस्थेचा महत्त्वाचा भाग आहेत. अनियमित पाऊस, गारपीट, दुष्काळ, अतिवृष्टी व महापूर यांसारख्या नैसर्गिक संकटामुळे आर्थिक अडचणीत सापडलेल्या शेतकऱ्यांना दिलासा देण्यासाठी तसेच त्यांना नव्याने पीक कर्ज उपलब्ध होऊन कृषी क्षेत्र अधिक सक्षम करण्यासाठी राज्य शासनाने सर्वात मोठी पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कर्जमुक्ती योजना २०२६ जाहीर करून शेतकरी बांधवांना कर्जमुक्ती देण्याचा ऐतिहासिक निर्णय घेतला आहे. या महत्त्वपूर्ण योजनेस पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कर्जमुक्ती योजना हे नाव देऊन शासनाने त्यांच्या कार्याला अभिवादन केले आहे. शेतकऱ्यांवरील कर्जाचा बोजा कमी करण्यासाठी राज्य शासनाने यापूर्वी छत्रपती शिवाजी महाराज शेतकरी सन्मान योजना २०१७, महात्मा जोतिराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजना २०१९ आणि महात्मा जोतिराव फुले कर्जमुक्ती योजनेअंतर्गत प्रोत्साहनपर लाभ योजना २०२२ जाहीर करून शेतकऱ्यांना वेळोवेळी भरीव मदत केली आहे.

महाकर्जमुक्तीचा ऐतिहासिक निर्णय

कर्जदारांना प्रोत्साहन देण्यासाठी हा निर्णय घेण्यात आला आहे.

एकवेळ समझोता योजना : १ एप्रिल २०१९ ते ३१ मार्च २०२६ अखेर उचल केलेल्या अल्पमुदत पीक कर्जखात्यांची एक किंवा अनेक बँकांकडील सर्व कर्ज खात्यांची मुद्दल व व्याजासह ३० सप्टेंबर २०२५ अखेर थकीत असलेली आणि ३१ मार्च २०२६ पर्यंत परतफेड न झालेली एकत्रित थकबाकीची रक्कम दोन लाखांपेक्षा जास्त असेल अशा शेतकऱ्यांनी दोन लाखांवरील रक्कम भरल्यानंतर त्यांना

लाभ मिळणार आहे. त्यामुळे प्रत्यक्षात शेतकऱ्यांना जी थकित रक्कम आहे त्यापेक्षा कमी रक्कम भरावी लागेल. विशेष म्हणजे अशा शेतकऱ्यांना त्यांच्या हिश्श्याची दोन लाखांवरील थकित रक्कम भरण्यासाठी ३१ मार्च २०२७ पर्यंत कालावधी दिला जाणार आहे. नियमित परतफेड करणाऱ्या शेतकऱ्यांना प्रोत्साहन देण्यासाठी या योजनेअंतर्गत २०२२-२३, २०२३-२४ आणि २०२४-२५ पैकी कोणत्याही दोन आर्थिक वर्षात पीक कर्जाची उचल करून ३० जून पूर्वी किंवा

बँकेच्या नियमानुसार विहित वेळेत कर्जाची परतफेड करणाऱ्या शेतकऱ्यांना प्रति शेतकरी रु. ५० हजार पर्यंतचा प्रोत्साहनपर लाभ देण्यात येणार आहे. यासाठी २०२५-२६ व २०२६-२७ या आर्थिक वर्षांतील अल्पमुदत पीक कर्जाचीही वेळेत परतफेड करणे आवश्यक राहील. तसेच, २०२३-२४ अथवा २०२४-२५ या वर्षात पूर्णतः परतफेड केलेल्या अल्पमुदत पीक कर्जाची रक्कम ५० हजारांपेक्षा कमी असल्यास अशा शेतकऱ्यांना त्यांनी २०२३-२४ अथवा २०२४-२५ या वर्षात अल्प मुदत पीक कर्जाच्या मुद्दल व व्याजासह प्रत्यक्ष परतफेड केलेली रक्कम किंवा ५ हजार प्रोत्साहनपर लाभ मिळणार आहे.

पात्र शेतकऱ्यांना मुद्दल आणि व्याजासह प्रति शेतकरी २ लाख रुपयांपर्यंत थेट कर्जमुक्ती, १ एप्रिल २०१९ ते ३१ मार्च २०२५ या कालावधीत घेतलेल्या अल्पमुदत पीक कर्जासाठी लागू. ३० सप्टेंबर २०२५ अखेर थकीत असलेल्या कर्जाचा समावेश, ३१ मार्च २०२६ पर्यंत परतफेड न झालेल्या कर्जाचा समावेश, पीक कर्जांचे

नव्या आयकर प्रणालीत मिळतात ५ टॅक्स बेनिफिट!

प्रत्येक करदात्याला सरकारने नवीन करप्रणाली आणि जुन्या करप्रणालीत निवडणं करण्याचा पर्याय दिला आहे. नव्या करप्रणालीत कमी कर दर आणि अनेक महत्त्वपूर्ण कर सवलती व वजावटी मिळतात. त्यामुळे तुम्ही अद्यापही आयटीआर दाखल केलेला नसेल तर नवीन करप्रणाली अंतर्गत असलेल्या ५ प्रमुख फायद्यांविषयी जाणून घेऊया. आयकर

१) ७५,००० रुपयांची मानक वजावट
नवीन करप्रणालीत करदात्यांना कोणतीही गुंतवणूक आणि कागदपत्रांशिवाय ७५००० रुपयांच्या मानक वाजवटीचा फायदा मिळतो. उदाहरणाथ एखाद्याचा वार्षिक पगार १४ लाख रुपये असेल तर ७५००० रुपये मानक वाजवटीसह करपात्र उत्पन्न १३.२५ लाख रुपये होईल.

२) एनपीएस मधील नियोत्तयाच्या योगदानावर कर कपात

एखादा नियोक्ता कर्मचाऱ्याच्या ऱ्हर टियर-१ खात्यात योगदान देत असेल, तर आयकर कायद्याच्या कलम ८०णउ(२) अंतर्गत मूळ वेतन आणि महागाई भत्त्याच्या १४ज्ञ पर्यंत कर कपातीचा दावा केला जाऊ शकतो, जो मानक कपातीव्यतिरिक्त आहे. मात्र ईपीएफ, एनपीएस आणि रिटायरमेंट फंडमधील नियोत्तयाचे एकूण योगदान वार्षिक ७.५ लाखांपेक्षा जास्त नसावे.

३) कौंटुंबिक निवृत्ती वेतनावर सवलत
एखाद्याला कौंटुंबिक निवृत्तीवेतन मिळत असेल तर, करदात्याला नव्या करप्रणालीत

विवरणपत्र दाखल करण्याचा हंगाम सुरू झाला आहे. नोकरदार करदात्यांना आर्थिक वर्ष २०२५-२६ साठी विवरणपत्र भरण्यासाठी ३१ जुलै २०२६ मुदत असून आयटीआर केवळ दाखल करण्याचे दस्तऐवज नाही तर गृहकर्ज, क्रेडिट कार्ड, वैयक्तिक कर्ज आणि व्हिसा यासारख्या अनेक महत्त्वाच्या कामांसाठी उत्पन्नाचा पुरावा म्हणूनही उपयोगी पडते.

कर सवलतीचा फायदा मिळतो. यामध्ये २५,००० रुपये किंवा एकूण फॅमिली पेन्शनच्या एक-तृतीयांश (यापैकी जी रक्कम कमी असेल) इतकी कपात मिळू शकते.
४) भाड्याने दिलेल्या घराच्या होम लोनवर कपात
एखाद्या करदात्याने होम लोन घेतले आहे आणि भाड्याने दिले असेल तर, नव्या कर प्रणालीत कर्जाच्या व्याजावर कर कपातीचा दावा केला जाऊ शकतो. या प्रकरणात व्याज कपातीची कोणतीही कमाल मर्यादा नाही.
५) अग्निवीर कॉर्पस फंडातील योगदानावर पूर्ण कपात :
आयकर कायद्याच्या कलम ८० सीसीएच अंतर्गत अग्निवीर कॉर्पस फंडातील योगदानावर अग्निवीरांना १००टक्के टॅक्समध्ये सूट मिळण्याचा अधिकार आहे. त्यामुळे आयकर विवरणपत्र भरण्यापूर्वी टॅक्स बेनिफीटबद्दल जाणून घेतल्यास पगारदार कर्मचाऱ्यांना कर विवरणपत्राचे अधिक चांगल्या प्रकारे नियोजन करण्यास आणि कपातींचा पुरेपूर फायदा घेणे शक्य होऊ शकते.

शिक्षक मतदारसंघ निवडणूक- 2026 करीता काँग्रेस निर्णायक भूमिका घेणार का ?

अमरावती विभागातील काँग्रेस पक्षासाठी-२०२६ ची शिक्षक मतदारसंघ निवडणूक ही केवळ विधान परिषदेची निवडणूक नसून पक्षाच्या भवितव्याची कसोटी ठरणार आहे. एकेकाळी ग्रामीण ते शहरी भागात भक्कम जनधार असलेल्या काँग्रेसला गेल्या काही वर्षात सलग पराभव, संघटनात्मक दुर्बलता आणि अंतर्गत गटबाजीचा मोठा फटका बसला आहे. त्यामुळे पक्षाच्या राजकीय अस्तित्वाबाबत आणि भविष्यातील वाटचालीबाबत गंभीर प्रश्न उपस्थित होत आहेत.

२०२४ च्या लोकसभा निवडणुकीत काँग्रेसचे उमेदवार बळवंत नानखेडे यांच्या विजयामुळे कार्यकर्त्यांमध्ये नवचेतन्य निर्माण झाले होते. हा विजय काँग्रेसच्या पुनरागमनाची नांदी ठरेल, अशी अपेक्षा निर्माण झाली होती. मात्र त्यानंतर झालेल्या विधानसभा आणि विधान परिषद निवडणुकांतील अपयशाने त्या आशांवर पाणी फेरले. परिणामी, काँग्रेससमोर आता केवळ निवडणूक जिंकण्याचेच नव्हे, तर आपली हरवलेली विश्वासाहर्ता आणि संघटनात्मक ताकद पुन्हा उभारण्याचे मोठे आव्हान उभे आहे. पक्षाच्या वारंवार होणाऱ्या पराभवामागे केवळ विरोधकांची ताकद कारणीभूत नाही. त्यामागे काँग्रेसमधील अंतर्गत वास्तवही तितकेच जबाबदार आहे. शहर विरुद्ध ग्रामीण, गट विरुद्ध गट आणि

नेते विरुद्ध नेते अशा संघर्षामध्ये पक्षाची ऊर्जा खर्च होत आहे. संघटन वाढविण्याऐवजी अंतर्गत वादांमध्ये अडकलेल्या काँग्रेसमुळे कार्यकर्त्यांमध्ये संभ्रम आणि निराशा वाढत आहे. ठशहर काँग्रेसला ग्रामीण काँग्रेस चालत नाही आणि ग्रामीण काँग्रेसला शहर काँग्रेस चालत नाहीठ अशी भावना तळागाळात निर्माण होणे ही पक्षासाठी धोक्याची घंटा आहे. १८ जून २०२६ रोजी झालेल्या विधान परिषद निवडणुकीदरम्यान काही लोकप्रतिनिधींनी पक्षाच्या अधिकृत भूमिकेविरोधात मतदान केल्याचे आरोप झाले. हे आरोप सत्य असतील तर ते काँग्रेसमधील संघटनात्मक शिस्त आणि बांधिलकी फिती कमकुवत झाली आहे, याचे स्पष्ट धोतक आहे. अशा घटनांबाबत पक्षाने वेळेवर आणि ठाम भूमिका घेतली नाही तर कार्यकर्ते आणि जनतेमध्ये चुकीचा संदेश जाण्याची शक्यता आहे.

संघटनात्मक नियुत्त्यांबाबतही अनेक कार्यकर्त्यांमध्ये असंतोष आहे. पक्ष काही मोजक्या व्यक्तींभोवती केंद्रित झाल्याची भावना वाढत आहे. नव्या नेतृत्वाला संधी मिळत नसल्याने तरुण कार्यकर्त्यांमध्ये नाराजी आहे, तर वर्षानुवर्षे पक्षासाठी संघर्ष करणाऱ्या निष्ठावान कार्यकर्त्यांकडे दुर्लक्ष होत असल्याची भावना अधिक तीव्र झाली आहे. अशा परिस्थितीत ऑक्टोबर-नोव्हेंबर

२०२६ मध्येहोणारी शिक्षक मतदारसंघाची निवडणूक काँग्रेससाठी अत्यंत निर्णायक ठरणार आहे. ही निवडणूक केवळ एक जागा जिंकण्याची लढाई नाही; ती काँग्रेसच्या राजकीय पुनरुज्जीवनाची आणि हरवलेली प्रतिष्ठा परत मिळवण्याची सुवर्णसंधी आहे. गेल्या काही निवडणुकांतील पराभवाची धूळ झटकून नव्याने उभे राहण्यासाठी हा मतदारसंघ महत्त्वाचा टप्पा ठरू शकतो.

मात्र त्यासाठी सर्वात महत्त्वाचा प्रश्न आहे तो उमेदवार निवडीचा आहे. काँग्रेस पुन्हा एखाद्या आयात उमेदवारावर विश्वास ठेवणार का? विविध पक्षांमध्ये वारंवार पक्षांतर करणारे, शैक्षणिक क्षेत्राशी थेट संबंध नसलेले किंवा केवळ आर्थिक ताकदीच्या जोरावर राजकारण करणारे चेहरे पुढे करून पक्षाला दीर्घकालीन फायदा होण्याची शक्यता कमी आहे. अशा प्रयोगांचे परिणाम काँग्रेसने यापूर्वीही अनुभवले आहेत.

शिक्षक मतदारसंघाचे स्वरूप इतर निवडणुकांपेक्षा वेगळे आहे. येथे मतदार सुशिक्षित, जागरूक आणि प्रश्न विचारणारे आहेत. त्यामुळे पैसा, प्रसिद्धी किंवा राजकीय समीकरणांपेक्षा शिक्षकांच्या प्रश्नांची जाण, शैक्षणिक क्षेत्रातील कार्य, वैचारिक स्पष्टता, सामाजिक स्वीकार्यता आणि नेतृत्व क्षमता अधिक महत्त्वाची ठरते. आज काँग्रेसला केवळ निवडणूक

तसेच सोशल मीडियाच्या ध्रुवीकरणाच्या काळात विविध मतांचा आदर करत सहिष्णुता जपणे आणि जागतिक दृष्टिकोन स्वीकारताना आपल्या संस्कृतीशी व मूल्यांशी नाळ जोडून ठेवणे आवश्यक असल्याचा मोलाचा संदेश त्यांनी दिला.

या योजनेचा लाभ सुमारे ५६ लाख शेतकऱ्यांना मिळणार असून सुमारे ३६ हजार ५०० कोटी रुपयांचे वितरण करण्यात येणार आहे. महाराष्ट्राच्या इतिहासातील ही सर्वात मोठी कर्जमुक्ती योजना ठरणार असून केवळ कर्जमाफी नाहीतर शेतकऱ्यांना आर्थिकदृ्ष्ट्या सक्षम करणे त्यांचा आत्मविश्वास वाढवणे आणि शेती क्षेत्राला नवसंजीवनी देण्याचा उद्देश साध्य करण्याचा प्रयत्न या योजनेच्या माध्यमातून करण्यात येत आहे.

काशीबाई थोरात
विभागीय संपर्क अधिकारी

जिंकणारा उमेदवार तर हवा आहेच, पण सोबतच भविष्यात पक्ष उभारू शकणारे नेतृत्व हवे आहे. असे नेतृत्व जे निवडून आल्यानंतरही शिक्षक, प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी, युवक आणि समाजातील विविध घटकांना जोडून ठेवेल. पक्षाशी निष्ठा असलेले, संघर्षातून पुढे आलेले आणि संघटनात्मक क्षमता सिद्ध केलेले नेतृत्वच काँग्रेससाठी अधिक उपयुक्त ठरू शकते.

विशेष म्हणजे या निवडणुकीसाठी आता अवघे चार महिने शिल्लक आहेत. त्यामुळे काँग्रेसने आतापासूनच शिक्षक मेळावे, संवाद सभा, शिक्षण परिषद आणि विविध शिक्षक संघटनांशी चर्चा सुरू करणे आवश्यक आहे. समविचारी संघटना आणि गटांशी संवाद साधून व्यापक सहमती निर्माण करणेही तितकेच महत्त्वाचे आहे. निवडणूक जाहीर झाल्यानंतर नव्हे, तर त्यापूर्वीच वातावरणनिर्मिती करण्याची गरज आहे.

कारण ही निवडणूक केवळ एका उमेदवाराची नसून काँग्रेसच्या भवितव्याची निवडणूक आहे. त्यासाठी नव्या नेतृत्वाला संधी देण्याचा वेळ आली आहे त्यासाठी काँग्रेस भूमिका घेणार का ?

समीर जवंजाळ
माजी सचिव, युवक काँग्रेस, महाराष्ट्र राज्य
१९२२० ३७७१५

बॉलीवूड क्षेत्रातील सर्वश्रेष्ठ संगितकार आर डी बर्मन

राहुल देव बर्मन २७ जून १९३९- ४ जानेवारी १९९४ हे एक भारतीय संगीत दिग्दर्शक आणि गायक होते, ज्यांनाहिंदी चित्रपट संगीतउद्योगातील सर्वात महान आणि यशस्वी संगीत दिग्दर्शकांपैकी एक मानले जाते. १९६० च्या दशकापासून ते १९९० च्या दशकापर्यंत, बर्मन यांनी ३३१ चित्रपटांसाठी संगीत दिले आणि त्यांच्या रचनांनी संगीत समूहाला एका नवीन स्तरावर नेले. बर्मन यांनी किशोर कुमार, लता मंगेशकर, आशा भोसलेआणिमोहम्मद रफीदिग्गज गायकांसोबत मोठे काम केले. त्यांनी मजरूह सुलतानपुरी, आनंद बक्षीआणिगुलजारयांसारख्या गीतकारांसोबतही मोठ्या प्रमाणावर काम केले, ज्यांच्यासोबत त्यांनी आपल्या कारकिर्दीतील काही अविस्मरणीय गाणी तयार केली. ‘पंचम’, ते संगीतकारसचिन देव बर्मनआणि त्यांच्या बंगाली गीतकार पत्नी मीरा देव बर्मन यांचे एकुलते एक पुत्र होते. ते प्रामुख्याने हिंदी चित्रपटसृष्टीत संगीतकार म्हणून सक्रिय होते आणि त्यांनी काही रचनांसाठी गायनही केले. त्यांनी मेरी टोपी पलट के आ संगीतबद्ध केले, जे त्यांच्या वडिलांनी ‘फंटूश’ (१९५६) या चित्रपटात वापरले . सर जो तेरा चक्राये या गाण्याची चाल देखील त्यांनी लहानपणीच संगीतबद्ध केली होती आणि त्यांच्या वडिलांनी गुरू दत्त यांच्या ’ प्यासा ’ (१९५७) चित्रपटाच्या साउंडट्रॅकमध्ये त्याचा समावेश केला होता .

मुंबईत, बर्मन यांनी उस्ताद अली अकबर खान (सरोद) आणि समता प्रसाद (तबला) यांच्याकडून प्रशिक्षण घेतले. ते सलील चौधरी यांनाही आपले गुरू मानत असत. त्यांनी आपल्या वडिलांचे सहाय्यक म्हणून काम केले आणि अनेकदा त्यांच्या

होते, पण नंतर ते ‘पंचम’ या टोपणनावाने ओळखले जाऊ लागले. काही कथांनुसार, त्यांना ‘पंचम’ हे टोपणनाव मिळाले कारण, लहानपणी जेव्हा ते रडायचे, तेव्हा त्यांचा आवाज संगीत संकेतानुसार पाचव्या स्वरात (पा), म्हणजेच सी मेजर स्केलवरील जी नोटमध्ये यायचा; हिंदुस्तानी शास्त्रीय संगीतामध्ये, ‘पंचम’ हे पाचव्या स्केल डिग्रीचे नाव आहे. आणखी एका सिद्धांतानुसार, ते बाळ पाच वेगवेगळ्या स्वरांमध्ये रडू शकत असल्यामुळे त्याला ‘पंचम’ हे टोपणनाव देण्यात आले. आणखी एक आवृत्ती अशी आहे की जेव्हा ज्येष्ठ भारतीय अभिनेते अशोक कुमार यांनी नवजात राहुलला वारंवार ‘पा’ हे अक्षर उच्चारताना पाहिले तेव्हा त्यांनी त्या मुलाचे नाव पंचम ठेवले .

बर्मन यांचे सुरुवातीचे शिक्षण पश्चिम बंगालमधील कोलकाता येथील बालीगंज गव्हर्नमेंट हायस्कूलमधून झाले . त्यांचे वडील एस. डी. बर्मन हे मुंबईस्थित हिंदी चित्रपटसृष्टीतील एक प्रख्यात संगीत दिग्दर्शक होते. वयाच्या सतराव्या वर्षी, आर. डी. बर्मन यांनी त्यांचे पहिले गाणे, ए मेरी टोपी पलट के आ संगीतबद्ध केले, जे त्यांच्या वडिलांनी ‘फंटूश’ (१९५६) या चित्रपटात वापरले . सर जो तेरा चक्राये या गाण्याची चाल देखील त्यांनी लहानपणीच संगीतबद्ध केली होती आणि त्यांच्या वडिलांनी गुरू दत्त यांच्या ’ प्यासा ’ (१९५७) चित्रपटाच्या साउंडट्रॅकमध्ये त्याचा समावेश केला होता .

मुंबईत, बर्मन यांनी उस्ताद अली अकबर खान (सरोद) आणि समता प्रसाद (तबला) यांच्याकडून प्रशिक्षण घेतले. ते सलील चौधरी यांनाही आपले गुरू मानत असत. त्यांनी आपल्या वडिलांचे सहाय्यक म्हणून काम केले आणि अनेकदा त्यांच्या

संगीत कारकीर्द १९६१ १ १९७५ सुरुवातीची कारकीर्द आणि प्रसिद्धीचा उदय
आरडी बर्मन यांनी संगीत दिग्दर्शक म्हणून १९६१ मध्ये आलेल्या छोटे नवाब या चित्रपटाद्वारे त्यांच्या कारकिर्दीची सुरुवात केली , जो कि एक यशस्वी ठरला आणि त्याचप्रमाणे त्यांचे पुढील तीन उपक्रम, भूत बंगला, तीसरा कौन आणि पति पटनी हे होते. त्यांनी विजय आनंदच्या संगीतमय रहस्यमय चित्रपट तीसरी मंझिल द्वारे स्वतः ला स्थापित केले. ज्यात शम्मी कपूर आणि आशा पारेख मुख्य भूमिकेत होते. हे बॉक्स ऑफिसवर प्रचंड यश मिळवून गेले, ज्याचे श्रेय त्याच्या सुपरहिट गाण्यांना देण्यात आले, ओ हिसिना जुल्फोवाली जाने जहाँ, ओ मेरे सोना रे सोना, आजा आजा मैं हूँ प्यार तेरा. दीवाना मुझसा नहीं आणि तुमने मुझे देखा या वर्षाच्या शेवटच्या वर्षाच्या मेहेरच्या वार्षिक वैशिष्ट्यांपैकी एक होते . गीतमाला . व्याव्तिरिक, तिसरी मंझिलचा साउंडट्रॅक १९६० च्या दशकातील सातवा सर्वाधिक विकला जाणारा हिंदी चित्रपट अल्बम ठरला. बर्मन यांचे त्या दशकातील दुसरे उल्लेखनीय काम म्हणजे ‘ पडोसन ’ या संगीतप्रधान विनोदी चित्रपटाचे संगीत होते , ज्यातील एक चतुर नार, मेरे सामने वाली खिडकी में, मेरे भोले बलम आणि कहना है कहना है यांसारखी गाणी आजही लोकप्रिय आहेत आणि चित्रपटाला व्यावसायिक यश मिळवून देण्यात त्यांनी मोठी भूमिका बजावली. १९६९ मध्ये, त्यांनी ‘ वारिस ’ आणि ‘ प्यार का मौसम ’ या दोन यशस्वी चित्रपटांसाठी संगीत दिले

ऑकॅस्ट्रामध्ये हार्मोनिका वाजवली.

बर्मन यांना संगीत सहाय्यक म्हणून श्रेय दिले गेलेले काही उल्लेखनीय चित्रपट म्हणजे चलती का नाम गाडी (१९५८), कागज के फूल, तेरे घर के सामने, बंदिनी, जिद्दी, मार्गदर्शक आणि तीन देवियन. बर्मन यांनी त्यांच्या वडिलांच्या हिट रचना है अपना दिल तो आवारासाठी माऊथ ऑर्गन देखील वाजवले, जे सोलबा साल चित्रपटात प्रदर्शित केले गेले होते आणि

हेमंता मुखोपाध्याय यांनी गायले होते . १९५९ मध्ये, बर्मन यांनी गुरू दत्त यांचे सहाय्यक निरंजन दिग्दर्शित ’ राझ ’ या चित्रपटासाठी संगीत दिग्दर्शक म्हणून करार केला . तथापि, हा चित्रपट कधीही पूर्ण झाला नाही. गुरू दत्त आणि बाहिदा रहमान अभिनीत या चित्रपटाचे गीत शैलेंद्र यांनी लिहिले होते . चित्रपट बंद पडण्यापूर्वी बर्मन यांनी त्यासाठी दोन गाणी रेकॉर्ड केली होती. पहिले गाणे गीता दत्त

बर्मन यांची पहिली पत्नी रीटा पटेल होत्या, ज्यांना ते दार्जिलिंगमध्ये भेटले होते . रीटा, एक चाहती असल्याने, तिने तिच्या मैत्रिणींसोबत पैज लावली होती की तिला बर्मनसोबत चित्रपटासाठी डेट मिळेल्. त्या दोघांनी १९६६ मध्ये लग्न केले आणि १९७१ मध्ये घटस्फोट घेतला. विभक्त झाल्यानंतर ते एका हॉटेलमध्ये असताना त्यांनी ‘परिचय ’ मधील ‘मुसाफिर हूँ यारों मी एक प्रवासी आहे हे गाणे संगीतबद्ध केले होते. त्यांच्या आईचा या नात्याला तीव्र विरोध असूनही, बर्मन यांनी दीर्घकाळ चाललेल्या प्रेमसंबंधानंतर १९८० मध्ये आशा भोसले यांच्याशी लग्न केले. या जोडप्याने एकत्र अनेक हिट गाणी रेकॉर्ड केली आणि अनेक लाईव्ह परफॉर्मन्सही सादर केले. तथापि, त्यांच्या आयुष्याच्या अखेरीस ते एकत्र राहत नव्हते. बर्मन यांना, विशेषतः त्यांच्या आयुष्याच्या उत्तरार्धात, आर्थिक अडचणी होत्या. त्यांच्या मृत्यूनंतर तेरा वर्षी, २००७ मध्ये त्यांच्या आई मीरा यांचे निधन झाले. आपल्या मुलाच्या मृत्यूपूर्वीपासूनच त्या अल्शायमरने ग्रस्त होत्या. त्यांच्या मृत्यूपूर्वी काही काळ आधी त्यांना एका वृद्धाश्रमात हलवण्यात आले होते आणि हे प्रकरण वादग्रस्त ठरल्यानंतर त्या पुन्हा आपल्या मुलाच्या घरी परतल्या. आर. डी. बर्मन यांचे ४ जानेवारी १९९४ रोजी हृदयविकाराच्या झटक्याने निधन झाले. बर्मन त्यांच्या मृत्यूपूर्वी सुमारे सहा वर्षे हृदय व रक्तवाहिन्यांसंबंधीच्या आजाराने त्रस्त होते आणि १९८८ मध्ये आलेल्या हृदयविकाराच्या झटक्यामुळे त्यांच्यावर शस्त्रक्रियाही झाली होती.

आणि शक्ती सामंता यांच्या ‘ आराधना ’ चित्रपटात वडिलांचे सहाय्यक म्हणून काम करत असताना , त्यांनी किशोर कुमार यांना राजेश खन्ना यांचा पार्श्वगायक बनवण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावली , जे चित्रपटाच्या ब्लॉकबस्टर यशाने सुपरस्टार बनले. कुमार यांच्या गायन कारकिर्दीलाही चालना मिळाली आणि ते हिंदी चित्रपटसृष्टीतील आघाडीचे पार्श्वगायक बनले आणि १९८७ मध्ये त्यांच्या मृत्यूपर्यंत त्याच पदावर राहिले.

बर्मन १९७० साली शक्ती सामंता दिग्दर्शित , राजेश खन्ना आणि आशा पारेख अभिनीत ‘ कटी पतंग ’ या संगीतप्रधान रोमँटिक ड्रामाद्वारे हिंदी चित्रपटसृष्टीतील आघाडीचे संगीत दिग्दर्शक म्हणून उदयास आले . बॉक्स ऑफिसवर हा चित्रपट ब्लॉकबस्टर ठरला , तर ‘ ये शाम मस्तानी ’, ‘ प्यार दीवाना होता है ’, ‘ ये जो मोहब्बत है ’ आणि ‘जिस गली में तेरा घर’ यांसारखी त्याची जवळपास सर्वच गाणी चार्टबस्टर ठरली आणि चित्रपटाच्या बॉक्स ऑफिस यशात त्यांनी महत्त्वाची भूमिका बजावली. त्याचे साउंडट्रॅक १९७० च्या दशकातील सर्वाधिक विक्री होणाऱ्या बॉलीवूड साउंडट्रॅकपैकी एक बनले. त्याच वर्षी, त्यांनी राजेश खन्नाच्या आणखी एका हिट चित्रपट ‘ द ट्रेन ’साठी संगीत दिले, ज्यात मोहम्मद रफी यांचे एकल गीत ‘गुलाबी आँखें ’ आणि लता मंगेशकर यांचे एकल गीत ‘किस लिए मैंने प्यार किया’ ही लोकप्रिय गाणी होती .

तथापि, एस. डी. बर्मन यांनी अनुपलब्ध असल्याचे सांगून ही ऑफर नाकारली. या भेटीदरम्यान, मेहमूद यांनी राहुलला तबला वाजवताना पाहिले आणि ‘छोटे नवाब’साठी त्याला संगीत दिग्दर्शक म्हणून करारबद्ध केले नंतर बर्मन यांचे मेहमूद यांच्याशी घनिष्ठ संबंध निर्माण झाले आणि त्यांनी मेहमूद यांच्या ‘भूत बंगला’ या चित्रपटात एक छोटी भूमिका केली.

३) जलचरांचा अंत :
पाण्यातील ऑक्सिजनचे प्रमाण
कमी झाल्यामुळे नदीतील
जलचरांचे अस्तित्व संपत चालले
आहे. नदीपात्रातील जैवविविधता
धोक्यात आली आहे.

